

میراث فرهنگی و معنوی ایرانیان

نویسندگان

دکتر مهدی داودی

دکتر سعید کریمیان

چاپ اول - ۱۳۸۵



سازمان اسناد و کتابخانه ملی

کریمیان راوندی، سعید، ۱۳۴۷ -	سرشناسه
میراث فرهنگی و معنوی ایرانیان/ مولفان سعید کریمیان راوندی، مهدی داودی؛ مصحح سارا ابراهیمی	عنوان و نام پنداور
۱ ویراستار مرتضی داودی.	مشخصات نشر
تهران: انتشارات داودی، ۱۳۹۶.	مشخصات ظاهری
۱۹۵ص: مصور، جدول.	شابک
978-600-95590-9-1	وضعیت فهرست نویسی
فیا.	یادداشت
کتابنامه: ص. [۱۹۱]-۱۹۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.	موضوع
آثار فرهنگی -- ایران	موضوع
Cultral property -- Iran	موضوع
فرهنگ ایرانی -- تاریخ	موضوع
Culture, Iranian -- History	موضوع
تمدن ایرانی -- تاریخ	موضوع
Civilization, Iranian -- History	موضوع
ایران -- آثار تاریخی	موضوع
Iran -- Antiquities	موضوع
داودی، مهدی، ۱۳۵۸ -	شناسه آرد
ابراهیمی، سارا، ۱۳۶۲ -، مصحح	شناسه آرد
داودی، مرتضی، ۱۳۵۴ -، ویراستار	شنا افزود
DSR ۱۳/۹۴م ۱۳۹۶	رده بندی سگره
۹۵۵/۰۰۴۳	رده بندی دیویی
۴۵۷۹۵۹۱	شماره کتابخانه



میراث فرهنگی و معنوی ایرانیان

دکتر سعید کریمیان راوندی - دکتر مهدی داودی

♦ مصحح: سارا ابراهیمی

♦ ویراستار: مرتضی داودی

♦ صفحه بندی: سعید سعیدی

♦ مدیر تولید: حسن ساسانی

♦ ناظر چاپ: مجتبی طلوعی جدی

♦ لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ماهان

♦ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵؛ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

♦ شابک: ۹-۱-۹۵۵۹۰-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: شهرری - خ پروین اعتصامی - اول میدان دولت آباد - مجتمع آریکده بلوک C5 طبقه ۸ واحد ۱

تلفن: ۶۶۹۷۵۰۳۵ - ۶۶۹۷۰۸۸۴

www.mahanketab.com,ir

۹.....	دییاجه
۱۳.....	فرگرد یکم
۱۳.....	آشنایی با مانداک های فرهنگی، باستان شناسی و دانش تاریخ
۱۳.....	۱- مانداک های فرهنگی
۱۵.....	۲- نگاهداری از آثار
۱۶.....	۳- نگهداری قانونی اشیای فرهنگی
۱۷.....	۴- نگهداری فنی از آثار
۱۸.....	۵- تعریف میراث فرهنگی
۲۱.....	۶- مجموعه های تاریخی و هنری
۲۲.....	۷- تعریف تمدن و فرهنگ
۲۵.....	۸- علم باستان شناسی و تاریخ و روش های آن
۵۳.....	فرگرد دوم
۵۳.....	بررسی و شناخت دوره های زندگی مردمان پیش از تاریخ برپایه ی پژوهش های فرهنگی
۵۴.....	۱- از ۱۰۰۰۰ ق.م (حجر قدیم) تا ۴۲۰۰ ق.م (آغاز عصر شهرنشینی)
۵۵.....	۲- از ۴۲۰۰ ق.م (عصر شهرنشینی) تا ۲۹۰۰ ق.م (هزاره سوم و دوم)
۵۶.....	۳- از ۲۹۰۰ ق.م (هزاره سوم) تا ۸۰۰ ق.م (هزاره اول)
۵۸.....	۴- انقلاب شهرنشینی (حدود ۵۰۰ سال پیش)
۶۱.....	فرگرد سوم
۶۱.....	جایگاه گیتایی پهنه ی ایران و مانداک های فرهنگی در دوره ی باستان
۶۱.....	۱- موقعیت جغرافیایی فلات ایران

- ۲- تپه‌های باستانی ۶۲
- ۳- سفال‌گری ۶۵
- ۴- معماری ۶۸
- ۵- پیدایش خط و کتابت ۷۳
- ۶- تاریخ اساطیری و تاریخ مستند ۷۶
- ۷- صنایع دستی ۷۹
- ۸- دین و اعتقادات یا میراث فرهنگی معنوی ۹۶
- فرگرد چهارم** ۹۹
- ۱- سی و شناخت میراث فرهنگی از حکومت‌های ایلام و ماد ۹۹
- (۱۰۰ پیش از میلاد تا ۷۰۸ پیش از میلاد و ۷۰۸ تا ۵۵۰ پیش از میلاد) ۹۹
- ۱- میراث فرهنگی ایلامی ها ۹۹
- ۲- میراث فرهنگی مادها ۱۰۶
- فرگرد پنجم** ۱۱۱
- ۱- بررسی و شناخت مانداک‌ها، فرهنگ ایرانیا ۱۱۱
- دردوره‌ی فرمانروایی هخامنشی (۵۵۰-۳۳۱ پیش از میلاد) ۱۱۱
- ۱- شواهد مربوط به داد و ستد تجارت) ۱۱۲
- ۲- مهرها و اسناد مربوط به مالکیت و شایان ها ۱۱۴
- ۳- معماری هخامنشی (شهرسازی) ۱۱۷
- ۴- پیکره‌تراشی ۱۲۵
- ۵- نقاشی ۱۲۷
- فرگرد ششم** ۱۳۳
- مانداک‌های فرهنگی ایرانیا در روزگار اشکانیا و ساسانیا ۱۳۳
- (۲۴۸ پیش از میلاد تا ۲۲۶ میلادی و ۲۲۶ تا ۶۳۶ میلادی) ۱۳۳
- ۱- آثار فرهنگی اشکانیا ۱۳۳
- ۲- آثار فرهنگی ساسانی ۱۳۹

فرگرد هفتم	۱۵۱
مانداک‌های فرهنگی ایرانیان در دوره‌ی اسلامی	۱۵۱
(از سده‌ی یکم هجری قمری تا دوره‌ی امروز)	۱۵۱
۱- فلزکاری	۱۵۱
۲- نقاشی	۱۵۶
۳- سفالگری	۱۶۵
۴- نساجی	۱۶۷
۵- معماری دوره‌ی اسلامی	۱۷۲
۶- فرهنگ و هنر در عصر قاجار	۱۸۷
کتابنامه	۱۹۱

www.ketab.ir

دیاچه

مانداک^۱ فرهنگ آمیغی^۲ است از دو واژه‌ی سراسر در پیوند که نخستین (مانداک) به هر چیزی گفته می‌شود که^۳ نیاکان و گذشتگان به ما رسیده باشد و دومی (فرهنگ) جنگ^۴ پیچیده‌ای است در بهزی زبان، ادبیات، آیین‌های همبودی^۵ و دیگر پدیده‌های باشنده در شهرگیری^۶ یک همبود^۷. گرچه نیلی چیزها شاید از نیاکان به ما برسند؛ ولی همه‌ی آنچه از دیرینه‌ها به ما می‌رسند ریش در فرهنگ ندارند و تنها آن چیزی را مانداک فرهنگی به شمار می‌آوریم که فرهنگ و سازه‌های فرهنگی در ساختار آنها هُناینده^۸ هستند. این مانداک، دربرگیرنده‌ی مانداک فرهنگی، همبودی، مَردمان، دودمان، خانواده و... است. در ماناک^۹ دیگر نیز می‌توان مانداک فرهنگی را در سازه‌های چیزهایی دانست که دارای دیرینگی و پیام مردمی است.

روی هم رفته، مانداک فرهنگی را می‌توان به دو شاخه‌ی فراگیر^{۱۰} بخش کرد: مانداک فرهنگی بسودنی^{۱۱} و گیتایی^{۱۲}؛ به یادگارهایی گفته می‌شود که بودن^{۱۳} گیتایی ندارند. شایان گفتن است که بیشتر ارزش‌های باستانی^{۱۴} و هنری به یادبودهای^{۱۵} گیتایی در پیوند است چون شهرها، سازه‌های باستانی، ابزارهای باستانه^{۱۶} و....

۴- اجتماعی

۸- مؤثر

۱۲- وجود

۳- مجموعه

۷- عوامل

۱۱- مادی

۱۵- عتیقه

۲- ترکیبی

۶- جامعه

۱۰- ملموس

۱۴- آثار

۱- میراث

۵- تمدن

۹- معنی

۱۳- تاریخی

ماندک فرهنگي نابسودنی: به یادبودهایی گفته می‌شود که گرچه وجود بیرونی ندارند؛ ولی نمای گیتایی آنها دریافتنی است چون باورها، آداب، آیین‌ها، زبان‌ها و گویش‌ها که به خودی خود گیتایی نیستند؛ ولی نمای این جهانی دارند.

به گونه‌ی آرمانی، «سازمان میراث فرهنگی کشور» عهده‌دار ماندک فرهنگی بسودنی و گیتایی ایران است. افزون بر آن به ماندک فرهنگی نابسودنی و پژوهش، خوانش، نگاه‌داری و بازسازی و شناسایی ماندک فرهنگی ایران نیز می‌پردازد. روشن است؛ باید به آن دسته از داراکی^۱ که نشان دهنده‌ی فرهنگ باشند؛ پرداخت؛ چرا که این یادگارها می‌توانند نشان دهند غمبستگی فرهنگی مردمان در درازنای^۲ تاریخ باشند.

ماندک فرهنگی ایران مین به شوند^۳ جایگاه ویژه‌ی راهبردی^۴ و گیتایی به نام کشوری که با فرهنگ دیربا و کهن، در سرنوشت آدمی و پی‌ریزی^۵ شهرگیری‌های جهانی، هُناینده بوده است؛ ارزش نیز داشته یادگارهای به‌جا مانده از نیاکان ما همواره زبینه‌ی دیرینکده‌های^۶ دنیا بوده است.

آنچه از پژوهش‌ها و کاوش‌های باستان‌شناسی بر می‌آید آن است که ایران یکی از کهن‌ترین بخش‌های زندگی مردمان در گام^۷ زاستن خوراک^۸ و پس از دوران کنام نشینی^۹ بوده است. ابزارهای سنگی به‌دست آمده از ایرانیان پیرا و ن کوه‌های اباختر خورایی ایران^{۱۰}، زاگرس و البرز در گونه‌ی خود از گواه مندترین بنچاگ‌ها^{۱۱} تاریخی یکجانشینی و زندگی انسان در این کوی^{۱۲} و مبارزه‌ی وی با سازه‌های^{۱۳} ناسازگار زیست گاهی است.

در هفت هزار سال پیش در اباختر خورایی^{۱۴} ایران در «تل ابلیس کرمان» و در پهنه‌ی^{۱۵} میانگاهی^{۱۶} در تپه‌ی «سیلک کاشان»، استفاده از توپال^{۱۷} را می‌توان استواند^{۱۸} به راستی

۱- اموال	۲- طول	۳- به‌دلیل	۴- سوق‌الجیشی
۵- شکل‌گیری	۶- موزه‌های	۷- مرحله	۸- تشخیص و خلاقیت در انتخاب
۹- غذا	۱۰- غارنشینی	۱۱- شمال شرقی ایران	۱۲- مدارک
۱۳- منطقه	۱۴- عوامل	۱۵- جنوب شرقی	۱۶- فلات
۱۷- مرکزی	۱۸- فلز	۱۹- اثبات کرد	

همه‌ی این بنچاک‌ها و یادگارهای به‌جای مانده از شهرگیری ایران نمود راستین اندیشه‌ی آدمی است و انباشته‌ی این دیدگاه‌ها، فرهنگ پرمایه‌ی ما را نشان می‌دهد.

آیا می‌دانیم يك سفال یا يك مانده‌ی بسودنی دیگر، چه ارزشی برای تاریخ آدمی دارد یا روی هم رفته چه کاربردی برای دودمان^۱ پسین^۲ دارد؟!

ابزارهای تاریخی، دربردارنده‌ی پیامی هستند که از پس نه توی زمان‌های چه بسا پیش از تاریخ از درگیری آدم با پیرامون خود و چیرگی بر زیستگاه از زبان، گویش و باور آدمی به زمان اکنون دودمان پسین می‌رسد. يك تکه سفال نگارین^۳ به يك جانور رام شده به دست آدم یا سنا^۴ با نشانه‌های نوشتاری، برگی از بنچاک زنده‌ی تاریخ يك سرزمین به شمار می‌رود؛ چرا که به آری همان نگاره و همان نوشتار، به گشتگاه^۵ پیدایی نوشتار^۶ و زبان می‌توان پی برد و دید را پس آیه^۷ آدمی را با نگرش به نگاره‌های به‌جا مانده بر دهانه‌ی اشکفت‌ها^۸ می‌شود بسود^۹. به هر روی نگاهداری هر یادگاری که دربردارنده‌ی اندیشه‌ی نیاکان و چگونگی زندگانی آنها باشد، ناهاینداک^{۱۰} آدمی نیاز است.

بار سنگین فرهنگ و شهرگیری و به دنبال آن یادگارهای تاریخی بسیار استوار، در دل تاریخ، جایگاهی بس ارجمند در میان دیگر مردمان فرهنگ‌ها و شهرگیری‌ها داشته و ما نگاهبانان این کیستی^{۱۱} بسیار کوشش خواهیم کرد تا به نگذاریم گزندی به پیکره‌ی تنومند فرهنگ ایرانی وارد شود. بی‌گمان یکی از روش‌های پیام‌رسانی این چبود^{۱۲}، نگارش نسک‌های^{۱۳} درپیوند با این جستار^{۱۴} و پیش‌آوری^{۱۵} بنچاک‌های فرمان^{۱۶} است.

نسک آماده در چند فرگرد^{۱۷} زیر نوشته شده است؛ فرگرد نخست: ماندک‌های فرهنگی که در آن به شناساندن فرهنگ و شهرگیری، دانش باستان‌شناسی و تاریخ و روش‌های آن

۱- نسل	۲- اخیر	۳- منقوش	۴- حتا
۵- مسیر	۶- خط	۷- رئالیستی	۸- غارها
۹- لمس کرد	۱۰- هویت	۱۱- هویت	۱۲- کتاب‌های
۱۳- مقوله	۱۴- ارائه	۱۵- معتبر	۱۶- فصل

پرداخته می‌شود؛ در فرگرد دوم، دوره‌های زندگی آدم پیش از تاریخ بر پایه‌ی خوانش فرهنگی بررسی می‌شود. فرگرد سوم نیز دربردارنده‌ی واکاوی ایستار^۱ گیتایی^۲ پهنه‌ی ایران و مانداک فرهنگی در دوره‌ی باستان چون سفال‌گری، مهرازی^۳ نسک نویسی، ساخته‌های دستی و... می‌شود. فرگرد چهارم هم به بررسی و شناخت مانداک فرهنگی از فرمانروایی ایلام و ماد می‌پردازد و در فرگردهای پنجم، ساسانیان، یادگارهای فرهنگی دوران اسلامی از سده‌ی او^۴ هجری تا دوره‌ی امروزی و نمادهای فرهنگی آن، بررسی می‌شوند.

شاین^۵ متن است؛ در نگارش دیباچه و نوشتار فرگردهای این نسک ناهمگنی ویژه‌ای از گونه‌ی پارسی نگاری^۶ اسنده است؛ این ناهمسویی بیشتر بدان شَوند است که دیگر رسته‌های همبودی^۷، یادگار دانشجویان و پژوهشگران، بتوانند از این نسک بهره ببرند. امید که در آینده‌ای نزدیک، هم‌ی نوشتار و گفتار ما ایرانیان به پارسی سره^۸ نزدیک شود؛ آرزویی که آرزو نخواهد ماند؛ بی‌مان^۹ نوشتش و پرورش شور میهن پرستی شدنی است و این آرمانی است که در سی سال^{۱۰} نگارش شاهنامه، به سان روغن چراغ شب زنده‌داری‌های فردوسی برین بوده است.

باشد که تلاش نگارنده نیز از نگرگاه شما، خوانندگان فرهیخته و فرهنگ دوست، گامی هر چند کوچک در آشناسازی و زنده کردن فرهنگ پربار ایرانی^{۱۱} باشد.

دکتر مهدی داودی

زمستان ۱۳۹۴